

Arvoisa vastaanottaja,

Saaristoasiain neuvottelukunta (SANK) lähestyy Teitä saariston elinvoimaisuuskyselyllä. Kyselyn tavoitteena on muodostaa käsitys kuntanne saaristoalueiden elinvoimaisuuden ja yhteisöllisyyden suunnitelmallisesta edistämisestä.

Taustalla on osin tulkinnanvaraisiksi koettujen saaristokriteerien uudelleen määrittely (*+uutislinkki?*).

Saaristolain mukaan valtioneuvosto määrää saaristokunniksi ne kunnat, joissa saaristo-olot ovat olennaisena esteenä kunnan kehitykselle. Kunta voi kokonaisuudessaan olla saaristokunta tai vain osittain, jolloin puhutaan saaristo-osakunnista. Näille kunnille maksetaan valtionosuutena saaristolisää.

Kysely täydentää kriteerityöryhmän aloittamaa työtä tuottamalla laadullista tietoa tilastomittareiden rinnalle. Tavoitteena kaikkineen on tasapuolisen ja läpinäkyvän saaristoisuus-kriteeristön laadinta, mikä vähentää sekä saariston käsitteen, että saaristokunnan määritelmän tulkinnanvaraisuutta. Tarkoituksena on, että uusi kriteeristö ottaisi aiempaa paremmin huomioon saaristoisuuden vaikutukset sujuvan arjen, elinkeinojen ja hyvän elämän edistämisessä.

Kyselyssä kunnan saaristoisuus määritellään neliportaisella saaristotypologialla. Se on kriteerityöryhmän laatima ja sitä on edelleen tarkennettu Suomen Ympäristökeskuksen toimesta kartta- ja tietopalvelukäyttöä varten (Liiteri -palvelu). Typologiat ovat: *saaristoa muistuttavat manneralueet, sisäsaaristo, välisaaristo ja ulkosaaristo*. Tarkemmat määritelmät löytyvät alta. Neljänneksi typologiaksi voi laskea *saaristoa olosuhteiltaan muistuttavat manneralueet*, mutta tässä kyselyssä keskitytään saariin. Kuntanne saaristotypologia(t) on esitetty kartassa (kuva).

Kysely jakautuu kahteen pääteemaan: tavoitteelliseen kehittämiseen ja elinvoimaisuuden edistämiseen. Ensimmäinen kokonaisuus tarkastelee strategista saariston kehittämistä, toinen kokonaisuus sitä mitä saaristossa tällä hetkellä on. Kuntanne tehtävänä on vastata kaikkien niiden typologioiden osalta, jotka osallenne on määritelty. Näin saamme tarkennettua kokonaiskuvaa saariston elinvoimaisuudesta ja saaristoalueiden keskinäisistä eroista ja/tai yhtäläisyyksistä.

Kysymykset ovat pääasiassa valintakysymyksiä valmiiksi annetuista vaihtoehdoista. Osassa kysymyksistä vaihtoehtoja on paljon, joihinkin kohtiin pyydetään tarkennuksia, minkä lisäksi kuntaan voi osua useampi typologia. Vastamiseen kuluu aikaa alle tai yli 30 min. Kyselyn voi tarvittaessa tallentaa ja jatkaa myöhemmin.

Vastauksenne ovat erittäin tärkeitä ja siksi toivomme, että ehditte käydä kysymykset läpi. Vastatessanne saatte myös hyvää ajantasatietoa itsellenne.

Vastauksianne toivomme XX.XX.XXXX mennessä.

Yhteistyöstä kiittäen,

xxxxx

Yhteystietoineen

Saaristotypologiat

Saaristoa muistuttavat manneralueet ovat...

Sisäsaaristo on yhtenäinen saaristoa sisältävä vyöhyke lähellä manneralueita (ml. Ahvenanmaa).

- Sisäsaaristoon kuuluvat 2km etäisyydellä mantereesta olevat saaristoalueet sekä siihen yhteydessä olevat muut saaristoalueet, missä maapinta-alaa on pääsääntöisesti enemmän kuin vesipinta-alaa.
- Sisäsaaristosta rajautuu pois korkean maapinta-alan saaristoalueita, jotka eivät ole yhteydessä yhtenäiseen rannikon sisäsaariston vyöhykkeeseen. Lisäksi sisäsaaristosta rajautuu pois alueet, missä saaristoa on hyvin vähän tai ei ollenkaan. Nämä alueet kuuluvat muihin luokkiin tai eivät kuulu luokitukseen ollenkaan.
- Sisäsaaristoon kuuluvat myös sitä ympäröivät vesialueet, jos ympäröivän 5km alueelta laskettuna sisäsaariston saaria on saaristoalasta vähintään 50%.
- Sisäsaaristoa luonnehtii mantereen läheisyys sekä maapinta-alan suuri määrä. Sisäsaaristo on suurelta osin kiinteän tieyhteyden päässä ja siten kiinteässä yhteydessä mantereeseen. Mantereen lähellä sisäsaaristoon kuuluu myös alueita, joissa vesipinta-alaa on merkittävästi

Välisaaristo on sisäsaariston ulkopuolelle muodostuva yhtenäinen saaristoa sisältävä vyöhyke.

- Välisaaristoon kuuluvat mantereesta vähintään 2km etäisyydellä olevat saaristoalueet missä saarialaa on merkittävästi ja alue on yhteydessä sisäsaaristoon.
- Välisaaristoon kuuluvat myös sitä ympäröivät vesialueet, jos ympäröivän 5km alueelta laskettuna välisaariston saaria on saaristoalasta vähintään 50%. Välisaaristoa luonnehtii usein runsas saarten määrä ja melko lyhyet etäisyydet muihin saariin.
- Välisaaristoa muodostuu herkästi alueille, missä saaristoalueet ovat laajoja ja tiheitä sekä vaihettuvat vähitellen ulkosaaristoksi. Välisaaristosta merkittävä osa on saavutettavissa mantereelta lautta- ja lossiyhteyksillä. Välisaaristoon on harvoin kiinteä tieyhteys mantereelta

Ulkosaaristo on saaristoa sisältävä vyöhyke sisä- ja välisaariston ulkopuolella.

- Ulkosaaristoon kuuluvat mantereesta vähintään 2km etäisyydellä olevat usein vesistöjen hallitsemat saaristoalueet. Ulkosaaristoa ei esiinny järviolueilla
- Ulkosaaristoon kuuluvat myös sitä ympäröivät vesialueet, jos ympäröivän 5km alueelta laskettuna ulkosaariston saaria on saaristoalasta vähintään 50%.
- Ulkosaaristoa luonnehtii laajat vesialueet ja usein pitkät välimatkat muihin saariin. Ulkosaaristoon voi kuulua myös laajojen vesialueiden ympäröimiä tiheitäkin saaristoalueita. Ulkosaariston saaria on saavutettavissa mantereelta lautta- ja lossiyhteyksillä. Ulkosaaristoon ei ole kiinteää tieyhteyttä.

KYSELY

Kunta: _____

Saariston tavoitteellinen kehittäminen

- **Kunnalla on selkeä suunnitelma saariston kehittämisestä (saaristostrategia tai -ohjelma, muu suunnitelma)**
 - Saaristostrategia
 - Saaristo-ohjelma
 - Muu suunnitelma. Mikä? _____

- **Saariston kehittäminen sisältyy kunnan muuhun strategia- tai ohjelmatyöhön**
 - Kuntastrategia
 - Elinkeino-ohjelma
 - Matkailun ja vapaa-ajan palveluiden oppaat (tms)
 - Vapaa-ajan asumisen tavoitteet (tms)
 - Kyläsuunnitelma(t)
 - Muu, mikä? _____

- **Kunta tukee saariston lähipalveluita sekä elinkeino- ja hanketoimintaa**
 - Saaristo(yritys)asiakkaan voimin
 - Saaristolautakunnan, saariston neuvottelukunnan tms. foorumin toiminnalla
 - Omilla kehittämishankkeilla (EU, kansallinen rahoitus)
 - Kumppanina kehittämishankkeissa (EU, kansallinen rahoitus)
 - Yrityshankkeilla
 - Yritysneuvonta
 - Muu neuvontapalvelu, mikä? _____
 - Toimitilamarkkinoinnilla
 - Asuintonttimarkkinoinnilla
 - Vapaa-ajanasumiseen panostamalla
 - Yritystonttimarkkinoinnilla
 - Toimitilainvestoinneilla (julkiset palvelut)
 - Matkailumarkkinoinnilla
 - Avustuksin (yhdistyksille, järjestöille ym.)
 - Kunnan saaristo-ohjelmalla, -strategialla, tms –suunnittelulla
 - ”Muuttoagentti” -palvelulla tai vastaavalla uusien asukkaiden hankintaan keskittyvällä palvelulla
 - Sosiaalisen median kanavien kautta
 - Kumppanuuksilla, minkälaisilla? _____

- **Yhdistys- ja muu kansalaistoiminta saaristossa**
 - Saaristossa on yhdistys- ja/tai kansalaistoimintaa
 - Saaristossa on toimivia kyläyhdistyksiä
 - Kunnassa toimivien yhdistysten tiedot löytyvät kunnan kotisivuilta

- Kunnassa on oma yhdistys-, järjestö- ja/tai kansalaistoimintaa kokoava ohjelma, strategia tms.
- Kunnassa on oma yhdistys-, järjestö- ja/tai kansalaistoimintaa kokoava neuvottelukunta, pöytä tai vastaava
- Kunnassa on järjestöyhdyshenkilö tai vastaava
- Kunnassa on vapaa-ajan asukkaiden foorumi tai muu vapaa-ajan asukkaat osallistava ratkaisu, mikä?____

Saariston elinvoimaisuuden edistäminen

Tässä kohtaa vastaaja valitsisi (yksitellen tms..) ne typologiat, jotka kuntaan osuvat ja vastaisi niiden osalta. Jokaisen typologian alla olisi sama alla oleva kysymyspatteristo. SYKEN uuden mukaan 3 typologiaa:

_Sisäsaaristo

_Välisaaristo

_Ulkosaaristo

SAARISTON INFRA

- **Kunta investoi manner/sisä/väli/ulkosaariston infrastruktuuriin (valokuitu, tie- ja alusyhteydet, laiturit, vesi- ja viemäriverkosto)**

Toteutunut vuoden 2021 mennessä

- Valokuitu manner/sisä/väli/ulkosaaristossa
 - Uutta valokuituverkkoa on rakennettu tai rakenteilla
 - Uutta valokuituverkkoa ei ole rakennettu
 - Valokuitu verkkoa ei ole lainkaan rakennettu
- Langaton verkko/sisä/väli/ulkosaaristossa
 - 5G -verkkoa on laajennettu tai laajennetaan
 - 5G -verkkoa ei ole laajennettu
 - 5G -verkkoa ei ole rakennettu
- Tieyhteys manner/sisä/väli/ulkosaaristossa
 - Uutta rakennettu yhteensä __km (arvioilta)
 - Olemassa olevaa kunnostettu yhteensä __ km (arvioilta)
 - Kunnan yksityistieavustukset: __€ (arvioilta)
 - osuuskuntia____(lkm)
- Vesi- ja viemäriverkosto manner/sisä/väli/ulkosaaristossa
 - uutta viemäriverkostoa __km (arvioilta)
 - kunnostettua viemäriverkostoa __km (arvioilta)
 - jäteveden puhdistamo: __lkm
 - puhtaan veden alavesisäiliöt (ym. säilytys/varastointi) lkm
 - septitankin tyhjennyspaikat
 - kiinteä piste: __lkm
 - kelluva piste: __lkm
 - jätevesiosuuskunta: __lkm

SAARISTON LIIKENNE

- Julkinen tieliikenne manner/sisä/väli/ulkosaaristossa
 - Paikallisliikenne, linja-auto
 - Paikallisliikenne, taksi
 - Kaukoliikenne, linja-auto

- Alusyhteys manner/sisä/väli/ulkosaaristossa
 - Uusi yhteys (mistä minne): _____
 - Olemassa olevan yhteyden säilyminen/muuttaminen (mistä minne): _____
 - Muu matkailuliikenne: ___ reittiä (lkm)

- Yksityistielossi manner/sisä/väli/ulkosaaristossa
 - Kyllä__ Ei__
 - Jos kyllä, montako lossia/lossiyhteyttä

- Satama-alueet/pienvenesatamat/vierasvenesatamat/yhteysalus- tai lossilaituri/muut venelaiturit/veneenlaskupaikat manner/sisä/väli/ulkosaaristossa
 - uusi satama-alue: ___lkm
 - uusittu satama-alue: ___lkm
 - uusi pienvenesatama: ___lkm
 - uusittu pienvenesatama: ___lkm
 - uusi vierasvenesatama: ___lkm
 - uusittu vierasvenesatama: ___lkm
 - uusi yhteysalus/lossilaituri: ___lkm
 - uusittu yhteysalus/lossilaituri: ___lkm
 - uusi muu (yleiseen käyttöön tarkoitettu) venelaituri: ___lkm
 - uusittu muu (yleiseen käyttöön tarkoitettu) venelaituri: ___lkm
 - uusi veneenlaskupaikka: ___lkm
 - uusittu veneenlaskupaikka: ___lkm

SAARISTON LÄHIPALVELUT

- **Lähipalvelut manner/sisä/väli/ulkosaaristossa**

KUNNALLISET

- Alakoulu
- Yläkoulu
- Lukio
- Ammatillinen koulutus
- Päiväkoti
- Perhepäivähoito (kunta+yksityinen)
- Esikoulu
- Terveyskeskus
- Kirjasto
- Liikuntapaikka
- Kotihoito
- Asiamiesposti (kunnan pitämä)
- Ruokapalvelut
- Uimaranta

- Luontopolku
- Retkeilyreitti
- Ulkoilureitti
- Maastopyöräreitti
- Ratsastusreitti
- Retkeilysaari
- Retkeilyalue
- Muu, mikä?
- Onko joku edellä mainituista suunnitteilla? Tai joku muu uusi. Mikä ja mistä aloite? _____(avoin)

YKSITYISEN/3.SEKTORIN

- Päiväkot
- Kauppa (ympäri vuotinen)
- Kauppa (osavuotinen)
- Ravintola (ympäri vuotinen)
- Ravintola (osavuotinen)
- Kahvila (ympäri vuotinen)
- Kahvila (osavuotinen)
- Hotelli
- B&B
- Leirintäalue
- Pankki
- Posti/asiemiesposti
- Huoltoasema/polttoaine (autot)
- Huoltoasema/polttoaine (veneet)
- Vierasvenesatama
- Kirkko
- Museo
- Kylätalo
- Harrastustoiminta (mm. kansalaisopisto, yhdistykset, järjestöt, seur
- Uimaranta
- Luontopolku
- Retkeilyreitti
- Ulkoilureitti
- Maastopyöräreitti
- Ratsastusreitti
- Retkeilysaari
- Retkeilyalue
- Muu, mikä?
- Onko joku edellä mainituista suunnitteilla? Tai joku muu uusi. Mikä ja mistä aloite? _____(avoin)

MONIPALVELU/YHTEISPALVELUPISTEET

- Useampi kuin yksi julkinen palvelu(ntarjoaja/toimiala) saman katon alla. Mikä/mitkä palvelut_____?
- Useampi kuin yksi yksityinen palvelu(ntarjoaja) saman katon alla. Mikä/mitkä palvelut_____?
- Useampi kuin yksi 3.sektorin palvelu(ntarjoaja) saman katon alla. Mikä/mitkä palvelut_____?

- Julkisen, yksityisen ja/tai 3.sektorin palvelu(ntarjoaja) saman katon alla. Mikä/mitkä palvelut___?

• **Etäpalvelut ja liikkuvat palvelut manner/sisä/väli/ulkosaaristossa**

- Palvelukyydit
- Koulukyydit
- Lääkärivene
- Etäopetus (korona-aikaa lukuunottamatta)
- eTerveyspalvelut
- eKotipalvelut
- Digihelp
- Etätyötila/yhteistyöskentelytila (kunnan)
- Etätyötila/yhteistyöskentelytila (yksityisen/yhdistyksen)
- Muu, mikä?
- Onko joku edellä mainituista suunnitteilla? Tai joku muu uusi. Mikä ja mistä aloite?_____ (avoin)

SAARISTON YHTEISÖLLISYYS JA OSALLISUUS

Yhdistystoiminta ja muu kansalaistoiminta: sisä/väli/ulkosaaristossa on...

- Yhdistystoimintaa
- Kylätoimintaa
- Muuta kansalaistoimintaa, mitä?

Saariston yhdistys- ja/tai kansalaistoiminnalla on ollut erityisesti merkitystä (valitse 3 tärkeintä):

- Yhteisöllisyyteen
- Asukashankintaan
- Hanketoimintaan
- Palveluiden säilymiseen
- Palveluiden tuottamiseen
- Tapahtumien tuottamiseen
- Kulttuuriperinnön säilyttämiseen
- Ympäristön ja maisemanhoitoon
- Vesistön suojeluun
- Innovatiivisuuteen
- Muu, mikä? _____